

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 35006**Nom:** Espais naturals protegits**Cicle:** Grau**Crèdits ECTS:** 6**Curs acadèmic:** 2026-27**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient	Facultat de Geografia i Història	4	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient	Espais naturals protegits	OPTATIVA

COORDINACIÓ

ESCRIBANO PIZARRO JAIME

RESUM

La present assignatura pretén d'introduir l'alumne en el coneixement i el maneig dels elements clau sobre els espais naturals protegits, que s'aborden des d'una perspectiva integrada (tenint en compte la compatibilitat de conservació-protecció i desenvolupament del territori). S'introdueix igualment l'alumne en el marc normatiu i els instruments de planificació, protecció i gestió que han de ser manejats amb flexibilitat.

A més de referències a instruments concrets en l'escala nacional, s'estudien especialment els ENP de la Comunitat Valenciana, amb una revisió de la situació actual quant a les figures de protecció i instruments d'ordenació i gestió dels ENP.

Es fa l'anàlisi de diversos casos concrets, que completarà l'alumne de manera individual o en grup amb altres casos específics. Es realitzaran diverses sortides a ENP. Hi prestarà especial atenció al diagnòstic de la situació en l'ENP seleccionat, al marc normatiu, a l'estat d'aplicació dels instruments de gestió vigents, als actors principals, a l'anàlisi de possibles conflictes, fins i tot latents, derivats de l'aplicació dels instruments i les activitats de la població, a la seua possible gestió i al plantejament de propostes d'actuació.

Es pretén que l'alumne tinga una actitud proactiva en la recerca, l'anàlisi, la interpretació i la síntesi

d'informació, així com respecte als elements explicatius dels processos que vinculen les diferents facetes del desenvolupament i el medi ambient als ENP.

ferents facetes del desenvolupament i el medi ambient als ENP.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No hi ha requisits previs.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

1318 - Grau en Geografia i Medi Ambient

Adquirir els coneixements bàsics per a l'anàlisi i el diagnòstic de les polítiques públiques relacionades amb els aspectes geogràfics del medi ambient.

Adquirir les tècniques bàsiques per al treball de camp en geografia i de manera singular la lectura i interpretació geogràfica del paisatge.

Anàlisi i valoració dels paisatges des d'una perspectiva espaciotemporal.

Aprenentatge autònom, creativitat, capacitat d'iniciativa i esperit emprenedor. Capacitat de resoldre situacions imprevistes.

Capacitat d'anàlisi i síntesi.

Capacitat d'organització, planificació, gestió i avaluació.

Capacitat de treball individual.

Comunicació oral i escrita en la llengua pròpia i coneixement d'una llengua estrangera.

Dimensions temporal i espacial en l'explicació dels processos socials i territorials i mediambientals.

Gestió territorial i mediambiental. Integració de les esferes social, econòmica i ambiental sota l'enfocament del desenvolupament sostenible.

Habilitats d'investigació.

Habilitats en les relacions interpersonals i adaptació a situacions complexes.

Metodologia i treball de camp.

Motivació per la qualitat en el treball, responsabilitat, honestat intel·lectual.

Relació del medi natural amb l'esfera social i humana.

Resolució de problemes i presa de decisions. Disseny i gestió de projectes.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Els Espais Naturals Protegits (ENP) : Concepte, evolució i situació actual. Medi ambient i desenrotllament en ENP

Cap a una perspectiva integrada: entre la conservació i el desenrotllament. Evolució dels ENP.

Perspectiva internacional, comunitària i nacional.

Tipologia d'ENP.

2. Els Parcs Nacionals: espais protegits i escenaris de conflictes

3. Marc normatiu i instruments de planificació, protecció i gestió

De la Llei de Conservació d'Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres (4/1989) a la Llei de Patrimoni Natural i de la Biodiversitat (42/2007).

La Llei valenciana 11/1994 d'Espais Naturals Protegits.

Principals instruments de gestió dels ENP:

-el Pla d'Ordenació de Recursos Naturals.

-el Pla Rector d'Ús i Gestió.

-plans especials i Programes.

-l'inventari del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.

La Xarxa Ecològica Natura 2000.

El Pla Estratègic Estatal del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat:

-una altra legislació i instruments: la Xarxa de Parcs Nacionals.

-els ENP i la seua integració e l'Ordenació del Territori.

4. Els espais naturals protegits a la Comunitat Valenciana

Figures de protecció i instruments d'ordenació i gestió.

Estat actual dels ENP a la Comunitat Valenciana.

Esta unitat temàtica tindrà un caràcter principalment aplicat, a través d'eixides de camp, pràctiques, assajos, treballs finals, així com les corresponents exposicions per part dels alumnes.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Pràctiques a l'aula	15,00
Altres activitats	15,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	10,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	0,00
Preparació de classes	60,00
Preparació d'activitats d'avaluació	20,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

CLASSES PRESENCIALS: Es realitzarà una explicació mitjançant presentacions dels diferents continguts teòrics del temari.

TREBALL PERSONAL DE L'ESTUDIANT: Lectura d'articles i de documents.

PREPARACIÓ DE TREBALLS PRÀCTICS.

REALITZACIÓ DE TREBALL EN EQUIP: Part de les pràctiques s'hauran de realitzar en equip. Part del temps de classe es dedicarà a la realització d'aquestes pràctiques.

TUTORIES: a) programades: en aquestes tutories el professor explicarà els continguts específics a desenvolupar per cada grup de treball. A més, es programaran diverses tutories per tal de preparar el treball de curs; b) no programades: es dedicaran a aclarir dubtes que poguessin haver sorgit durant el desenvolupament de les classes. També hi haurà presencials i no-presencials (via Moodle o e-mail).

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES: es plantejaran diverses opcions a principi de curs, si bé s'aprofitaran les possibilitats que permeten tant altres assignatures del Grau com la realitat del territori valencià. De realitzar-se, aquesta part de la matèria s'entén com a avaluació contínua i no es podrà recuperar si no es fa en el moment en què tinga lloc.

o es fa en el moment en què tinga lloc.

AVALUACIÓ

El model d'avaluació s'ajustarà als següents percentatges:

- Examen: 25 %
- Treballs i pràctiques dirigides (individuals i / o en grup): 55 %
- Activitats complementaries: seminaris, conferències, tutories específiques, etc.: 20 %

Per a aprovar l'assignatura serà necessari aconseguir una qualificació de 5 punts sobre 10 (és a dir, un 50% sobre el 100% que suposen les tres vies d'avaluació).

A 2ª Convocatòria, els criteris d'avaluació teòrics-pràctics seran de la mateixa forma que a la 1ª Convocatòria

El sistema de qualificacions seguirà la Normativa de la Universitat de València, aprovada pel Consell de Govern el dia 27 de gener de 2004. (D'acord amb els RR.DD. 1044/2003 i 1125/2003).

BIBLIOGRAFIA

- Tolón, A., Lastra, X. (2008): Los espacios naturales protegidos. Concepto, evolución y situación actual en España. Revista Electrónica de Medio Ambiente, 5:1-25.
- Ministerio de Medio Ambiente (2007): Ley 4/2007 del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad. BOE 229, 14-12-2007.
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino (2011): Plan Estratégico del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad 2011-2017. BOE 236, 30-09-2011.
- Gómez-Limón, J., Atauri, J.A., Múgica, M., Lucio, J.V., Puertas, J. (2008): Planificar para gestionar los Espacios Naturales Protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. Serie Manuales (7).
- Atauri, J.A., Múgica, M., Lucio, J.V., Castell, C. (2005): Diseño de planes de seguimiento en Espacios Naturales Protegidos. Manual para gestores y técnicos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (2).
- Elcome, D., Baines, J. (1999): Steps to Success-Working with residents & neighbours to develop and implement plans for protected areas. IUCN, Commission on Education and Communication; European Committee for EE, Switzerland. 42 p.

- EUROPARC (Varios años): Anuario EUROPARC-España del estado de los ENP. Fundación Interuniversitaria Fernando González Bernáldez. Madrid.
- EUROPARC-España (2002): Plan de Acción para los ENP del Estado Español. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid.
- EUROPARC-España (2009): Programa de Trabajo par alas áreas protegidas 2009-2013. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España.
- Foronda, C., García, A., Galindo, L. (2010): Instrumentos para la caracterización socioeconómica de los ENP: Indicadores de sostenibilidad. Observatorio Medioambiental, Vol. 13:27-40.
- García, D., Atauri, J.A. (2011): Guía de aplicación del estándar de calidad en la gestión para la conservación en espacios protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (9).
- Generalitat Valenciana (1994): Ley 11/1994 de Espacios Naturales Protegidos de la Comunidad Valenciana (27 de Diciembre).
- Hernández, J., Gómez-Limón, J. (2005): Conceptos de uso público en los ENP. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (1).
- Lucio, J.V., Atauri, J.A., Muñoz, M., Múgica, M., Puertas, J. (2010): Herramientas para la evaluación de las áreas protegidas: modelo de memoria de gestión. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (8).
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino (2011): RD para el desarrollo del Inventario Español del Patrimonio Natural y la Biodiversidad. BOE 112, 11-05-2011.
- Ortega, J., Gómez-Limón, J., Rovira, P., López, A., Gabaldón, J. (2006): Evaluación del papel que cumplen los equipamientos de uso público en los Espacios Naturales Protegidos. Fundación Fernando González Bernáldez. Madrid. EUROPARC-España, Serie Manuales (3).
- Sanz, C., Torres, A.J. (2006): Gobernabilidad en las áreas protegidas y participación ciudadana. Papers, 82: 141-161.
- Serantes, A. (2010): Interpretación del patrimonio, turismo y espacios naturales protegidos o cómo comunicar el legado natural a nuestros visitantes. Congreso Internacional sobre Turismo y Desarrollo. IV. Univ. Coruña-CEIDA. 39 p.
- MULERO, A. (2002): La protección de espacios naturales en España: antecedentes, contrastes

territoriales, conflictos y perspectivas. Mundi-Prensa, Madrid.

- Bixler, R.P., DellAngelo, J., Mfune, O. y Roba, H. (2015): The political ecology of participatory conservation: institutions and discourse. *Journal of Political Ecology*, 22, 164-182.
- Coca, A. y Escalera, J. (coords.) (2013): Espacios naturales protegidos, planes de desarrollo sostenible y participación en Andalucía. En Escalera, J. y Coca, A. (coords.): *Movimientos sociales, participación y ciudadanía en Andalucía*, 39-80. Sevilla: Aconcagua Libros.
- Foronda-Robles, C. (Coord.) (2012): *Capital social en espacio naturales protegidos*. Navarra: Ulzama.
- Páginas web con información de interés sobre los Espacios Naturales Protegidos: EUROPARC-España: <http://www.redeuroparc.org/> Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente: <http://www.magrama.gob.es/es/biodiversidad/temas/Default.aspx> Parques naturales de la Comunidad Valenciana: <http://parquesnaturales.gva.es/web/indice.aspx?nodo=2096&idioma=C/>
- Mulero, A. (2018): Fronteras y territorios: la gestión de las áreas protegidas en cuestión. *Cuadernos Geográficos*, 57(1), 61-86.